

1	2	3	4
ЧИРЧЪ 1791	Csirocs		Cs. Čirč
ЧУРЧЪ 1779			
ЧИЧВА 1791	Csicsvaalja Szedlice mel- lett		Cs. Sedliská
ЯКЛЮВЦЫ 1791	Jéke.lfalva /Jaklowce/		Cs. Jaklovce
ЯКУБЯНЫ 1791	Jakubjan	Якуб'яни	Cs. Jakubany
ЯЛОВА 1791	Jalová	Ялова	Cs. Jalová
ЯСЕНО 1791	Jeszenő		Cs. Jasenov
ЯСИНЬ 1779	Körösmező /Al- só, Felső/	Ясиня Szü.	

UDVARI ISTVÁN

A MAGYARORSZÁGON ÉLŐ BOLGÁR-MAGYAR CSALÁDOK KERESZTNEVEI

Jelen munka a Magyarországon élő vegyes magyar-bolgár családok személyneveit tárgyalja. Ez azért is szükséges, mert napjainkig sok vizsgálat történt a magyarországi bolgárokkal kapcsolatban, de a személyneveket legjobb tudomásom szerint még nem vizsgálta senki részletesebben.

A bolgár kertészek nagy emigrációs hulláma a múlt század nyolcvanas éveitől az első világháborúig terjedő időszakban érte el tetőpontját Magyarországon, s ezzel egy új etnikum jött létre a magyar területen, a bolgár kertészek etnikuma. Az 1914-es statisztikai adatok szerint a külföldön élő bolgár-kertészek száma 25 ezer volt. Túlnyomó részük a Monarchiában és Romániában élt. Eleinte ezek a kertészcsaládok szigorúan endogámok voltak, de idővel vegyes családokat alapítottak. Lili Peneva-Vincze úgy véli, hogy ezek a családok eleinte

bolgárok és szerbek vegyüléséből jöttek létre, és csak a későbbiek folyamán keletkeztek magyar-bolgár vegyes családok /L. Peneva-Vincze: Hagyományőrzés és beilleszkedés a Magyarországon élő bolgárkertészek körében. Ethnographia XCII, Bp. 1981./.

Az általam földolgozott adatokban nem akad olyan, amely azt igazolná, hogy szerb-bolgár vegyes családok lettek volna. Ez két ok következménye: 1. az adatok a második világháború utáni időből származnak, 2. a megvizsgált családokban a családfő bolgár volt, az asszonynak csak a keresztnéve szerepelt, amiből nem derül ki, hogy szerb volt-e vagy magyar. Mivel az állampolgárságuk magyar volt, én ezeket a családokat mindenképpen magyar-bolgár családoknak tekintem.

Kizárólag azokat a vegyes családokat vizsgálom ebben a munkámban, amelyekben legalább az egyik családtag /anya, apa vagy gyerek/ bolgár állampolgár és élő személy. /A gyűjtés 1983 januárjában történt./

A dolgozatban 344 családot, 578 gyereket vizsgáltam. Egy családra átlagosan 1,68 gyerek esik. A születési dátumok szerint az időbeli megoszlás a következő:

1910 és 1920 között	3 /0,5 %/
1920--1930	12 /2,1 %/
1930--1940	44 /8 %/
1940--1950	115 /19,9 %/
1950--1960	82 /14,2 %/
1960--1970	142 /24,6 %/
1970--1980	163 /28,2 %/
1981--1982	11 /1,9 %/
Dátum nélküli	6 /1 %/

Bizonyos egyenlőtlenség egy évben is megfigyelhető, 1967-ben és 1973-ban 20--20 adat volt, 1956-ban csak három /előző évben 14/.

Ez a statisztika a Magyarországon élő bolgárok számát is illusztrálja. A második világháború utáni visszaesés annak a következménye, hogy sok bolgárkertész visszatért Bulgáriába. Az ezt követő két évtized emelkedő adatai azt bizonyítják, hogy az itt maradt bolgárok vegyes családokat alapítottak.

Figyelembe vettem a szülők nemét is, mivel ez nagyon jelentős a névadásban. A 344 apából 251 /73 // volt bolgár, a maradék /27 // magyar. Ebből következik, hogy a nők többsége magyarországi vagy bulgáriai bolgárokhoz ment feleségül.

Először a vegyes házasságok gyermeknévadásának a motivációját vizsgáltam. Három csoportot különböztettem meg ebből a szempontból:

1. Hagyományos bolgár: a gyermek a nagyapja vagy nagyanyja nevét kapja.
2. Hagyományos magyar: a gyermek édesanyja vagy édesapja nevét kapja.
3. Tisztázatlan esetek: a gyermek más nevet kap, olyat, ami nem egyezik sem nagyszülei, sem szülei nevével, a névadás motivációja ebben az esetben ismeretlen marad.

Ilyen szempontból az ilyen nevek, mint Андрей-Александър, Иван - István, Елена - Éva a kezdőbetű egyezésétől függetlenül külön neveknek számítanak, és a harmadik csoportba soroltam őket.

Másfelől a vegyes házasságokból származó gyermekek személyneveit eredetük szempontjából vizsgáltam. Itt is három csoportot különböztettem meg: 1. tiszta bolgár, 2. tiszta magyar, 3. vegyes.

A nevek etimológiáját Ladó János és Sztefan Ilcsev művei alapján állapítottam meg. /Ladó János: Magyar utónévkönyv, Bp. 1971. Стефан Илчев: Речник на личните и фамилни имена у българите, София, 1969/ De szükségesnek tartok néhány magyarázatot. Ladó János könyvének az a célja, hogy tételesen megjelölje, mely utóneveket lehet az anyakönyvbe bejegyezni, és milyen formában. Sztefan Ilcsev műve pedig az összes személyes vezetéknevet veszi számba. Ennek ellenére a két munka nemcsak az illető nyelvre jellemző neveket taglalja, hanem azokat is, amelyek nagyon szoros kivételként vagy ritkán a másikban is előfordulhat. Tehát jelölik, hogy melyek azok az ún. tiszta bolgár vagy tiszta magyar nevek, amelyek a másik nyelvben is előfordulnak olykor-olykor.

Vannak viszont olyan nevek, mint pl. Sándor és Александр, János és Иван, Irén és Ирина, Margit és Маргарита, István és Стефан, amelyeket a vegyes nevek közé soroltam. Ezzel szemben olyan nevek, mint Anikó és Ана, Kata, Kató és Катя neveket a tiszta magyar és tiszta bolgár nevek közé helyeztem. Ezek a nevek ugyan közös etimológiájúak, de az illető nyelv fonetikai törvényei szerint fejlődtek, becenevekké és csonka vagy rövidült nevekké slakultak.

A névadásban az egy személynév-tendencia érvényesül. 578 adatból mindössze 23-ban szerepel kettős személynév. Az osztályozásban ugyanazt a módszert használtam, mint eddig. Viszont, ha a kettős névből az egyik vegyes, akkor az egészet a vegyes típusba soroltam.

Lássuk először a női személynéveket. A megvizsgált anyagból ez 278 adat /48,1 %/, közülük 15 /5,4 %/ a nagyszülei nevéét kapta, ebből 3 bolgár nevet /20 %/, 4 magyar nevet /26,7 %/, 8 vegyes nevet /53,3 %/ adtak.

A másik csoportba 66 /23,7 %/ nő tartozik, ezek a szülő nevéét kapták. Érdekes, hogy 14 kislány, egyötöde az ősszadatnak, az apa nevéét kapta. Etimológia szerint a nevek így oszlanak meg: 9 bolgár /13,6 %/, 32 magyar /48,5 %/, 25 vegyes /37,9 %/.

A legnagyobb csoportban szerepelnek azok a nevek, amelyek nem egyeznek sem a nagyszülők, sem a szülők nevével, s etimológiájuk ismeretlen. A csoport száma attól is növekedett, hogy általában nagyon nehéz kideríteni a nagyanya nevéét. Ily módon sok lány, aki esetleg a nagyanyja nevéét viseli, azért mert ez nem bizonyítható, ebbe a csoportba került. A csoport száma 197 /70,9 %/. A megoszlás a következő: bolgár nevek 30 /15,2 %/, magyar nevek 75 /38,1 %/, vegyes nevek 92 /46,7 %/. Ez a 278 vegyes bolgár-magyar származású nő 108 nevet visel. Egy név gyakorisága 2,57.

43 esetben /15,5 %/ tiszta bolgár név szerepel. Bolgár név összesen 35 van, egy név gyakorisága 1,23.

A tiszta magyar nevek csoportjába 111 nő sorolható /39,9 %/. Összesen 45 névről van szó. Egy név gyakorisága 2,47.

A legnépesebb a vegyes nevek csoportja. Ide soroltam 124 nőt /44,6 %/. Ők 28 nevet viselnek, ami mind a bolgárban, mind a magyarban használható. Egy név gyakorisága 4,43.

A megvizsgált férfinevek száma 300 /51,9 %/. Közülük 45-en /15 %/ a nagyszülők nevét viselik. A nevek közül 17 bolgár /37,8 %/, 5 magyar /11,1 %/, 23 vegyes /51,1 %/.

104 gyermek a szülő nevét kapta /34,7 %/. Mindössze 11 fiú viseli az anyja nevét. Etimológia szerint a nevek így oszlanak meg: bolgár 22 /21,2 %/, magyar 10 /9,6 %/, vegyes 72 /69,2 %/.

Végül 151 fiú neve nem egyezik meg sem a nagyszülő, sem a szülő nevével, a névadás motivációja ismeretlen. Ők 50,3 %-át képviselik az összadatból. Eredetük szerint a következők: 26 bolgár /17,25 %/, 46 magyar /30,5 %/, 79 vegyes /52,25 %/.

A fiúk 104 nevet viselnek. Egy név gyakorisága 2,88. 65 bolgár nevet találunk. Egy név gyakorisága 1,38.

61 fiú magyar nevet kapott /20,3 %/. A magyar nevek száma 26, gyakoriságuk 2,35.

A férfiaknál is a legnépesebb a vegyes nevek csoportja. 174 fiú /58 %/ ilyen nevet kapott. A vegyes nevek száma 31, egy név gyakorisága 5,61.

A fenti adatokból látható, hogy a vegyes bolgár-magyar családok gyermekeinek névadásában két tendencia érvényesül.

1. A hagyomány megőrzése. A fiúk 15 %-a és a lányok 5,5 %-a a nagyszülő nevét kapja. Ezzel együtt a lányok 15 %-a és a fiúk 22 %-a bolgár nevet visel. Ha figyelembe vesszük is, hogy ezek a gyerekek és bolgár szüleik nagy része Magyarországon született, ezek az adatok mégis figyelemre méltók.

2. A környezethez való adaptáció. Ez két vonalon figyelhető meg. Egyrészt a gyermekek a szülők nevét kapják /a lányok 24 %-a, a fiúk 35 %-a/, mégpedig magyar nevet /a női nevek 40 %-a és a férfi nevek 20 %-a/, másrészt a gyermekek leginkább olyan nevet kapnak, amely mind a két nyelven elfogadott. Ily módon jellemzőek a körülvevő magyar környezetre, és nem idegenek a bolgár rokonoknak sem. Ilyen nevet kapott a férfiak 58 %-a, a nők 45 %-a.

VENCISZLAV VALOV